

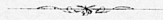
nr. 4 April 1885.

H. G. J. v. d. W.

TWEE VRAGEN

BETREFFENDE

HET RECHT VAN PETITIE.

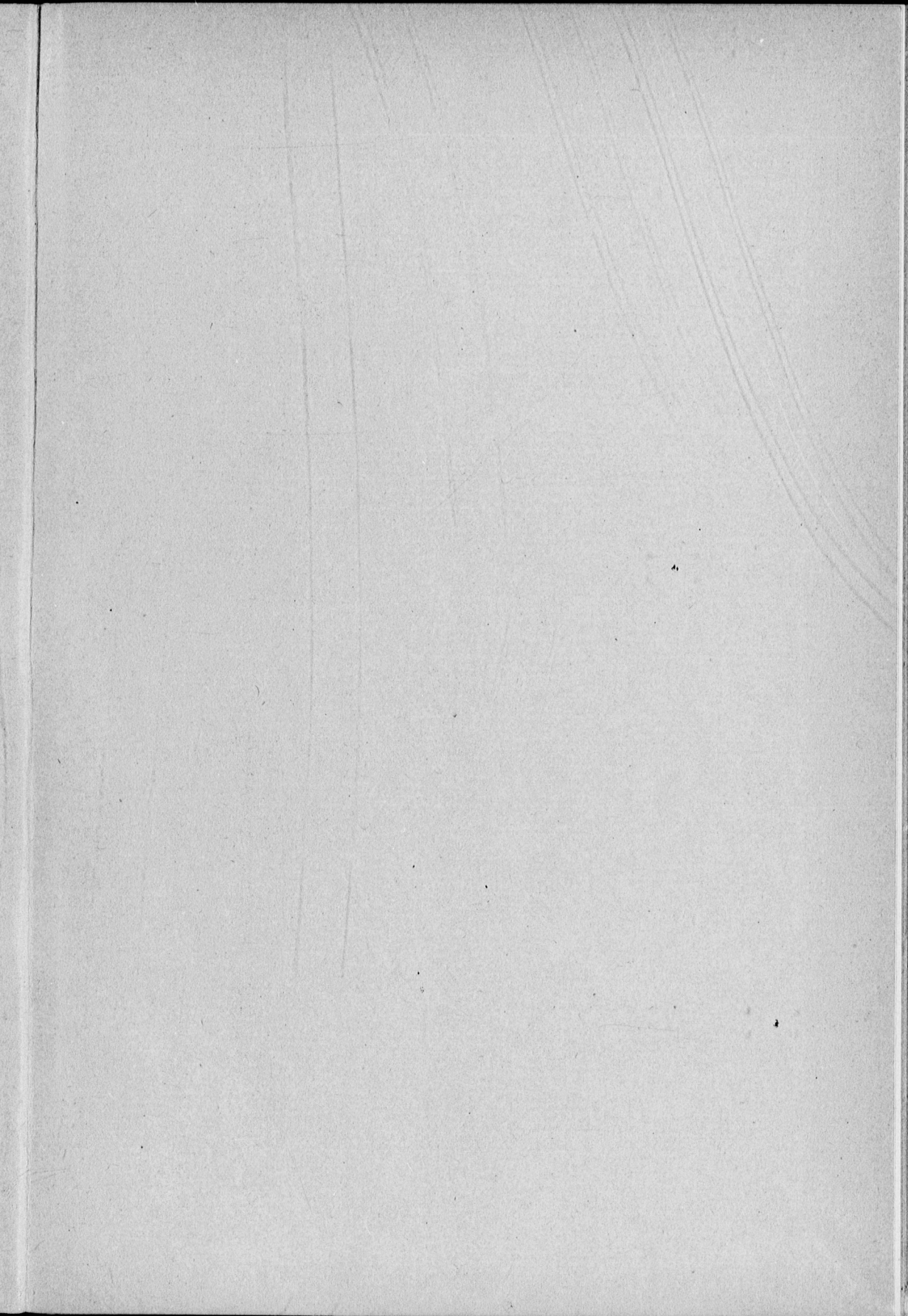

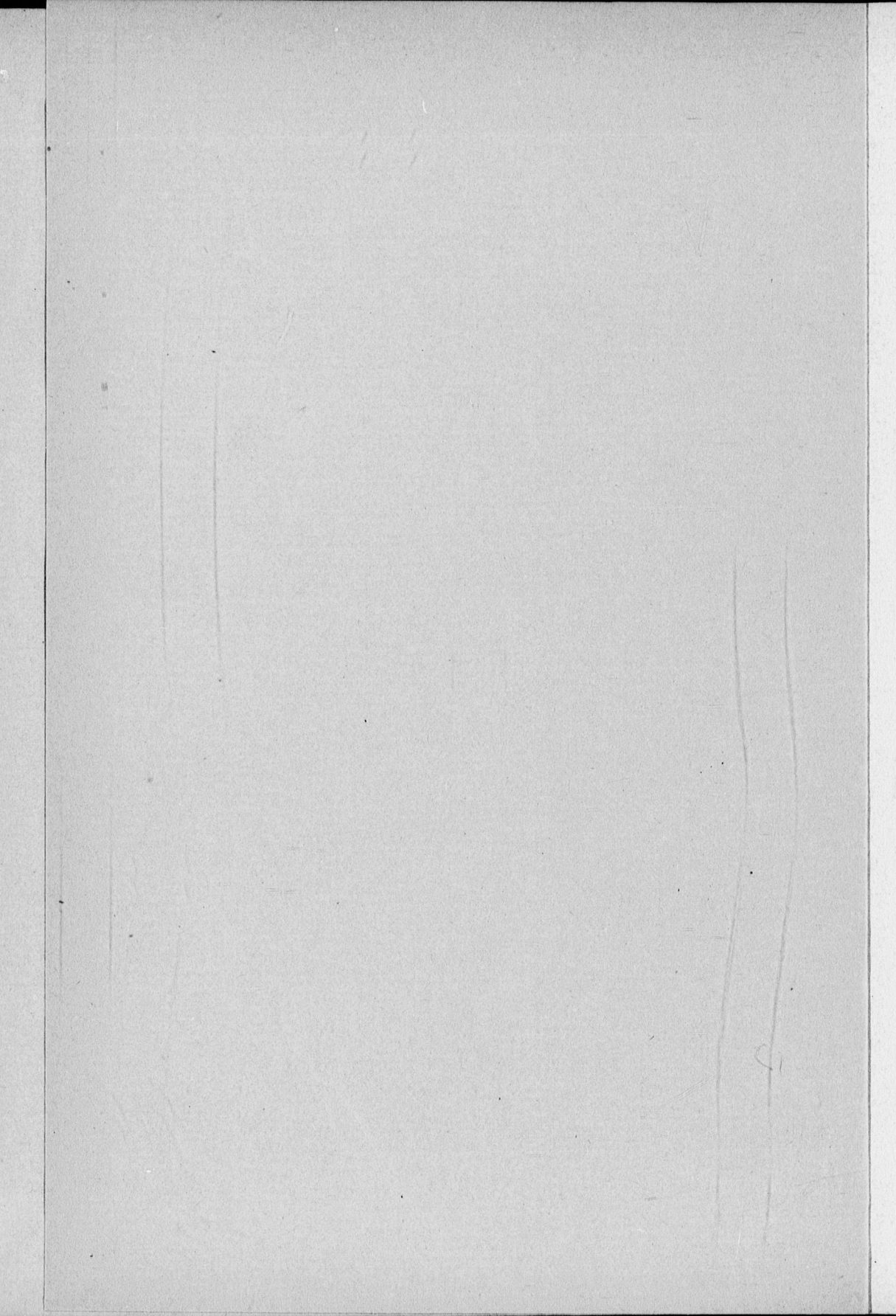
PROEFSCHRIFT

DOOR

ss.
echt

TWEE VRAGEN

BETREFFENDE

HET RECHT VAN PETITIE.

PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD

VAN

DOCTOR IN DE RECHTSWETENSCHAP,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT,

NA MACHTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

DR. J. J. P. VALETON JR.

HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER GODGELEERDHEID,

VOLGENS BESLUIT VAN DEN SENAAAT DER UNIVERSITEIT,

EN OP VOORDRACHT DER

RECHTSGELEERDE FACULTEIT,

TE VERDEDIGEN

op Woensdag den 4den April 1883,

DES NAMIDDAGS TEN 3 URE,

DOOR

LODEWIJK FRANS BERNARD AUGUST MARIA VERHEIJEN,

geboren te 's Hertogenbosch.

's GRAVENHAGE,

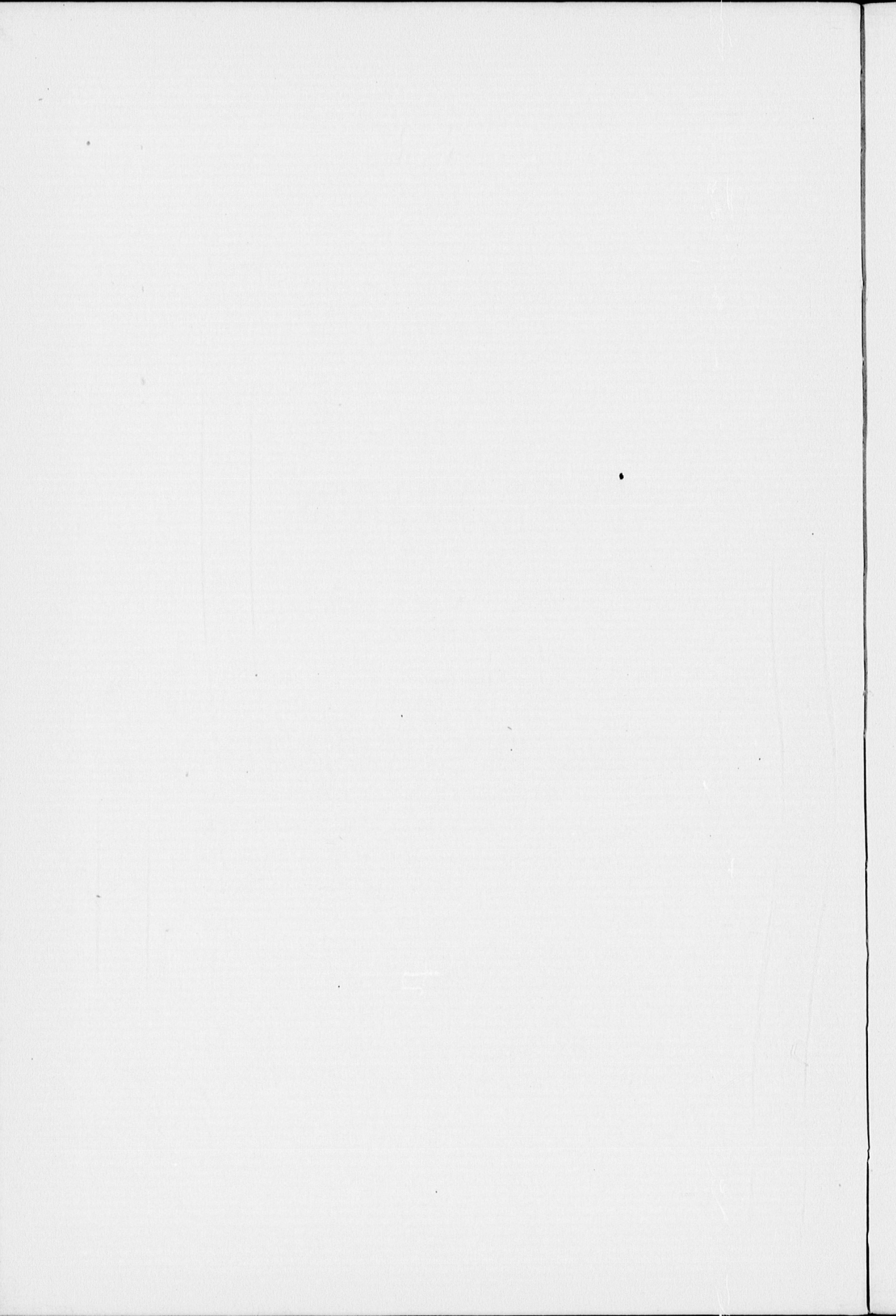
T. G. B. TEN HAGEN,

1883.

TWEE VRAGEN

BETREFFENDE

HET RECHT VAN PETITIE.

TWEE VRAGEN

BETREFFENDE

HET RECHT VAN PETITIE.

Het recht van petitie is zoo vaak behandeld en besproken, dat de stof over het algemeen als uitgeput mag worden beschouwd. Een proefschrift derhalve samen te stellen over art. 9 der Grondwet zou niets anders kunnen zijn dan eene grata of ingrata iteratio van hetgeen anderen reeds uitvoeriger en vollediger hebben te boek gesteld dan wij zouden vermogen te doen.

Intusschen zijn er enkele punten waarover de gevoelens altijd uiteengelopen hebben en die nog niet volkomen tot klaarheid zijn gebracht. Niet,

dat wij ons voorstellen in dit opzicht zoo gelukkig te zullen zijn, dat wij die twistvragen tot eene zekere oplossing brengen — wij wenschen alleen een tweetal van die punten kortelijks na te gaan en dit met alle bescheidenheid aan het oordeel van meerbevoegden te onderwerpen.

Alvorens intusschen de twee vragen, die wij ons voorstellen te bespreken, nader te beschouwen, zij het niet overbodig hier aan het een en ander omtrent de geschiedenis van ons grondwettig artikel 9 een plaats in te ruimen.

In zijne „Aanteekening op de Grondwet” (van 1840) zegt Mr. J. R. THORBECKE ad art. 159 1) het volgende:

„Van de Fransche constitutie van 1795 art. 364 „door de staatsregeling van 1798 ontleend, is het „artikel in alle volgende staatsregelingen, tot op „die van 1814, maar verbeterd, overgegaan. De „staatsregeling van 1798 stelde elke voordragt „vrij; de staatsregeling van 1801 art. 10 gebood, „dat de voordragt schriftelijk moest zijn. Volgens

1) Art. 159 Gw. 1840 luidt:

«Ieder ingezet en heeft het recht om verzoeken aan de bevoegde magt schriftelijk in te dienen mits die persoonlijk en niet uit naam van meerderen worden onderteekend, welk laatste alleen zal kunnen geschieden door of van wege lichamen wettelijk zamengesteld en als zoodanig erkend, en in dat geval niet anders dan over onderwerpen tot derzelfer bepaalde werkzaamheden behoorende.

„de staatsregeling van 1798 mogt de verzoeker „zich vervoegen bij zoodanige Magten, waar hij „zal geraden oordeelen; de staatsregeling van 1801 „stelde er „de daartoe bevoegde Magt” voor in de „plaats. Voor „niet gezamenlijk”, koos de staats- „regeling van 1801 „niet uit naam van meerderen”, „eene bewoording, welke de meening juister uit- „drukte. Voor „erkende werkzaamheden” kwam „bepaalde”; en nog de staatsregeling van 1805 „art. 7 gaf zich moeite, om de uitsluiting van alle „andere onderwerpen bij gezamenlijke verzoek- „schriften duidelijker te maken. Zij veranderde „tevens „ieder ingezet” in „ieder burger.” Zooals „het stond in de staatsregeling van 1805, werd „het behouden in die van 1806 art. 5 en vervol- „gens, met vermindering van het woord „burger”, „en weglating van het ongepaste „daartoe” bij „bevoegde magt”, in onze Grondwet ingelijfd”.

In het nieuwe werk van den Hoogleraar Mr. J. T. BUIJS, „De Grondwet”, Toelichting en Kritiek, lezen wij ad art. 9: „Toen de grondwetgever eenmaal „besloten had de bepaling op de vrijheid van druk- „pers betrekkelijk, naar het eerste hoofdstuk over „te brengen, was van zelf ook de plaats aange- „wezen voor het artikel, regelende het zoogenaamde „regt van petitie, een artikel in '15 in het Hoofd- „stuk „van de Staten der Provinciën” verdwaald „geraakt.” En zoo werd art. 9 van het voorstel der negen mannen in 1844 met een paar taalkun-

dige veranderingen 1) overgenomen en op dezelfde plaats behouden in de Grondwet van 1848.

1) De Regeering merkte in de nieuwe memorie van toelichting op, dat men het sedert 1815 geldende voorschrift « met onbeduidende correctie » heeft behouden. Mr. J. T. BUIJS zegt, t. a. p.; « die zoogenaamde onbeduidende correctie (voor « wettelijk » kwam « wettiglijk »; het woordje « en » in « zamengesteld en als zoodanig erkend » werd vervangen door « of ») « was intusschen eene zeer gewichtige verandering ». Men zal hier wel aan eene schrijffout moeten denken, gelijk de Hoogleeraar verder opmerkt.

I.

Art. 9 onzer Grondwet luidt:

„Ieder ingezeten heeft het regt om verzoeken aan de bevoegde magt schriftelijk in te dienen, mits die persoonlijk en niet uit naam van meer worden ondertekend, welk laatste alleen kan geschieden door of van wege lichamen, wettelijk zamengesteld of als zoodanig erkend, en in dat geval niet anders dan over onderwerpen tot hunne bepaalde werkzaamheden behoorende.”

Het in den aanhef van het artikel gebezigde woord „ingezeten” heeft de hoogst natuurlijke vraag doen geboren worden, wie in den zin van art. 9 als ingezeten moet beschouwd worden. Verschillende en tegenstrijdige beantwoordingen dier vraag, die tot heden niet ontbroken hebben 1), waren en zijn nog steeds aanleiding tot verschil-

1) De vraag werd o. a. besproken door: Mr. BOISSEVAIN, aant. op de Grondwet; Mr. LUZAC in deel VIII en Mr. FRIJLINGK in deel XVI van de Bijdragen voor administratief recht; Mr. C. Graaf VAN BYLANDT, Het Regt van Petitie; Jhr. Mr. P. M. F. VAN MEEUWEN, Themis 1863.

lende interpretatiën van het geheele artikel. Immers waar de Grondwetgever het bestaan van het staatkundig recht van petitie uitdrukkelijk erkent en daarbij even uitdrukkelijk aanwijst, wie de bevoorrechten zijn, die van dat recht zullen kunnen gebruik maken, zou men geneigd zijn aan te nemen, dat hij zich voorstelde aan een gedeelte van het mensdom het genot van de uitoefening van dat recht te ontnemen. „En nu moge men twisten, zegt Mr. J. T. Buijs, in zijn boven aangehaald werk, pg. 64, „over de vraag wie al of niet tot „die klasse (van ingezetenen) behooren, dit staat „vast dat zij niet de geheele wereld omvat, „en toch het recht om verzoeken te richten „tot de bevoegde macht moet onder sommige omstandigheden openstaan voor de geheele wereld, „zal althans de Staat de plichten kunnen nakomen „welke hij op zich nam. Immers waar de Staat „rechten toekent, daar kan hij de middelen niet „onthouden welke ter uitoefening van die rechten „noodig zijn. Waar hij aan allen die zich op het „grondgebied bevinden, ook al zijn zij geen ingezetenen, bescherming van persoon en goed belooft, „daar heeft hij ook aan die allen het recht gegeven „om bij de bevoegde macht op het verleenen van „de toegezegde bescherming aan te dringen. Waar „hij verklaart dat „niemand” voorafgaand verlof „noodig heeft om zijne denkbeelden door middel „van de drukpers mede te deelen, dat in den

„regel „niemand” mag worden in hechtenis ge-
 „nomen dan op rechterlijk bevel, of dat het brieven-
 „geheim, onverschillig van waar en van wie de
 „brieven komen, onschendbaar is, daar heeft hij
 „ook niemand kunnen uitsluiten van het recht om
 „bij de bevoegde macht te klagen indien de plechtige
 „belofte mocht worden geschonden. Ware het anders,
 „dan zou het blijken dat die algemeene belofte slechts
 „eene phrase is en dat wat de Grondwet in het
 „eene artikel geeft door haar in het andere weder
 „kan worden weggenomen.

„Vreemdelingen, elders gevestigd en die misschien
 „nimmer een voet zetten op Nederlandsch territoir,
 „zullen bij het voeren van rechtsgedingen tegen
 „Nederlanders aan de regelen van onze rechtsvorde-
 „ring gebonden zijn. Waar die regelen voorschrijven
 „dat zij deze of gene zaak door middel van een
 „verzoekschrift bij den rechter aanhangig moeten
 „maken, hoe rijmen zij daar die verplichting met
 „het voorschrift van artikel 9, dat het recht om
 „schriftelijk verzoeken tot de bevoegde macht te
 „richten in elk geval niet aan hen heeft toegekend?
 „Heeft immer eenig rechter er aan gedacht dergelijk
 „verzoekschrift op zijde te leggen, omdat de vrager
 „in geen geval kan geacht worden te behooren tot
 „de soort van personen, die art. 9 Grondwet aan-
 „wijst? Heeft ooit de administratie dus geoordeeld,
 „wanneer een vreemdeling, elders gevestigd maar
 „grondeigenaar hier, bij de bevoegde macht eene

„reclame indiende tegen zijn aanslag in de grond-
„belasting of tegen eene heffing door het water-
„schapsbestuur uitgeschreven? Vermoedelijk niet,
„en toch art. 9 van de Grondwet kan allerminst
„op hem van toepassing zijn.

„En,” zegt hij verder, „deze algemeene praktijk
„is dunkt mij ook volkomen rechtmatig, want al
„moet men erkennen dat de Grondwet voor geenerlei
„uitzonderingen ruimte laat, toch is het buiten
„kijf dat zij uitzonderingen wil en onder de ver-
„zoeken aan de bevoegde macht al dadelijk niet
„heeft kunnen begrijpen alle bezwaarschriften, welke
„op herstel van geschonden recht aandringen. Der-
„gelijke bevoegdheid om te klagen bestaat onaf-
„hankelijk van elke Grondwet, als een natuurlijk
„gevolg van het toegekende recht zelf en reikt dus
„even ver als dat. Allen die zich op het grond-
„gebied bevinden en ook zij die er buiten staan
„bezitten of kunnen althans bezitten hier gewaar-
„borgde rechten en moeten dus ook de bevoegd-
„heid hebben om wegens miskennis van die rech-
„ten bezwaarschriften bij de bevoegde macht in te
„dienen. En niet alleen dit, maar de bevoegde
„macht, welke de eigenlijke petitiën desverkiezende
„ter zijde legt en ze in de meeste gevallen onbe-
„antwoord laat, zal op de hier bedoelde bezwaar-
„schriften, van wie ook afkomstig, in den regel
„moeten beschikken, wil zij zich niet aan rechts-
„weigering schuldig maken.”

En na zich de vraag gesteld te hebben of de verzoeken, welke op herstel van geschonden recht aandringen, de eenige zijn, die in de algemeene omschrijving van artikel 9 der Grondwet niet kunnen begrepen zijn, geeft Mr. J. T. BUIJS ten antwoord: „Mij dunkt neen: in de politiemacht aan „Staat, provincie en gemeente opgedragen, ligt „eene andere uitzondering opgesloten. Ettelijke be- „drijven, welke evenzeer voor elders woonachtigen „als voor ingezetenen openstaan, kunnen hier te „lande niet worden uitgeoefend zonder verkregen „consent. Is op het verzoek aan de bevoegde macht „om dergelijk consent te erlangen artikel 9 Grond- „wet toepasselijk? Het artikel luidt zoo algemeen „mogelijk en toch heeft men er zeker nimmer aan „gedacht om elders gevestigde personen, die hier „concessie kwamen aanvragen voor welke onder- „neming ook, op grond van dat artikel niet ont- „vankelijk te verklaren in hun verzoek.

„Wat blijft dan van het algemeene voorschrift „over en welke soort van verzoeken had de grond- „wetgever met zijne beperkende bepalingen voor „oogen?”

En nadat de Hoogleeraar BUIJS er ons reeds aan herinnerde hoe de Duitschers beter plegen te onderscheiden dan wij 1), zoowel in theoretische

1) Om een voorbeeld te noemen, gelooven wij dat Mr. C. VAN BELL in «De Grondwet, met aantekeningen», ad articulum,

geschriften (zooals VON MOHL, in zijne Beitrage zur Lehre vom Petitionsrecht in Constitutionellen Staaten, waar hij in Band I pg. 224 (Ed. 1860, Tübingen) zegt, dat zeer dikwijls het recht van petitie verward wordt met het recht van beklag, hetgeen hij een groote dwaling noemt) als in hunne constitutiën, acht hij het antwoord op bovenstaande vraag niet moeielijk, en zegt hij, dat men in ons artikel „petitie” bedoelde in den technischen zin van het woord, terwijl hij het klaarblijkelijk betreurt, dat men zich ook bij ons niet van de technische uitdrukking „petitie” bediende bij de omschrijving van het recht in artikel 9 onzer Grondwet. Ook de plaats, welke het voorschrift in onze Grondwet inneemt, nl. aan het slot van het eerste Hoofdstuk, waar eenige rechten worden opgenoemd, welke ook wel bijzondere maar dan toch hoofdzakelijk politieke belangen raken, pleit voor de opvatting, dat de Grondwetgever hier onmogelijk aan alle soorten van verzoekschriften gedacht kan hebben; en dit laatste blijkt te meer uit de omstandigheid, dat hij het recht heeft toegerekend aan ingezetenen alleen.

niet genoeg heeft onderscheiden, waar hij zegt: « Het recht van « petitie is een van de nuttigste regten der ingezetenen, welke « daardoor in de gelegenheid worden gesteld hunne bezwaren en « grieven, misbruiken in het bestuur, leemten en andere gebreken « in de wetgeving, aan de bevoegde magt kenbaar maken ».

En wanneer wij nu met Mr. J. T. BUIJS mogen aannemen, dat de grondwetgever petitie in den technischen zin van het woord bedoelde; en wel, het verzoekschrift, dat gericht aan het politiek gezag, Regeering of Vertegenwoordiging, 't zij klachten komt aanvoeren tegen het regeeringsbeleid, 't zij partij trekken voor of tegen wetsontwerpen of politieke maatregelen; dan is voorzeker nog wel niet beslist aan wie de grondwetgever dat eigenlijke petitierecht heeft willen geven, m. a. w. wie hij onder ingezetenen heeft gemeend al of niet te moeten rekenen, maar wij zouden, naar onze bescheiden opvatting, eene schrede voorwaarts zijn gegaan op den weg, die ons leiden kan tot de verklaring van de uitdrukking „ingezetenen,” in den zin, dien de grondwetgever op 't oog had. Want nemen wij aan dat de grondwetgever in art. 9 het eigenlijke petitierecht in zijn technischen zin bedoelde, dan gelooven wij ons ook enkel en alleen te moeten houden aan de historische verklaring van het artikel, en zal het dientengevolge in de eerste plaats de vraag zijn wat de grondwetgever in 1815 met het woord „ingezetenen” bedoelde.

Velen 1) betoogen dat de bepaling van art. 3 van de wet van 28 Juli 1850, *Stbl.* no. 44, als

1) o. a. Mr. BOISSEVAIN, Mr. LUZAC, Mr. FRIJLINGK, Mr. C. Graaf VAN BYLANDT.

maatstaf ter bepaling van den zin van het woord „ingezeten” in artikel 9 der Grondwet van '48 moet worden aangenomen, dat nl. ingezetenen zijn zij, die hetzij gedurende drie jaren of wel gedurende achttien maanden hun verblijf hier te lande hebben gehad.

Dit gevoelen deelt ook Mr. C. VAN BELL, de Grondwet, met aantekeningen Ed. 1881, pg. 24, alwaar hij zegt:

„Wie hier voor ingezetenen moeten worden gehouden, leert art. 3 der wet van den 28sten Juli 1850; welke opvatting door de toelichting der regering, bij de beraadslagingen in de Tweede Kamer over dat artikel nader wordt gestaafd.”

Eveneens Mr. J. HEEMSKERK Az., De Praktijk onzer Grondwet, pg. 23: „Het regt van petitie wordt niet aan ieder, maar aan ieder ingezetene verleend; daar eene ruime toekenning in den geest van den grondwetgever ligt, komt het mij voor, dat het begrip van ingezetene met het oog op art 9 niet door eene latere wet behoefde te worden bepaald, maar dat daaronder ieder die in het rijk in Europa woont, moest worden verstaan. Maar bij art. 3 der wet van 28 Juli 1850 (*Stbl.* n°. 44) is aan het woord „ingezetene” eene beperkende uitlegging gegeven, die toepasselijk is op alle onderwerpen, waarvoor niet in bijzondere wetten eene andere bepaling is gegeven. Indien dus het ingezetenschap van eenen petitionaris

„wordt betwist, zal het naar die wet moeten
„worden beoordeeld.”

Mr. J. T. BUIJS zegt dat zij die de wet van 1850 ook hier toepasselijk achten, zich beroepen op hare geschiedenis en op het feit, dat zij eene algemeene regeling van het ingezetenschap bedoelt, zoodat elke afwijkende bepaling slechts gelden kan voor de bijzondere wet, welke haar gegeven heeft. De tegenstanders 1), naar wier meening die Hoogleeraar zich het liefst zou voegen, betwisten de bevoegdheid van den wetgever om eene authentieke interpretatie van de Grondwet te geven, zonder uitdrukkelijke machtiging van deze, en willen dus aan het woord ingezeten den zin hebben toegekend, welken het in de Grondwet zelve hebben moet. „Bij de verklaring van de Grondwet,” zegt hij verder, „zoeken wij enkel naar den wil van den „grondwetgever, en die wil kan dan alleen door „eene bijzondere wet nader worden bepaald, wanneer hij zelf naar zulk eene wet heenwijst. Dit „nu is hier het geval niet. Vindt de termijn, welke „de wet van 1850 stelt, in de Grondwet zelve „geen steun, dan kan ze ook voor deze niet gelden. „Ons artikel dagteekent reeds van 1815 en natuurlijk „dat de zin, welken men toen aan het woord „„ingezeten” toekende, niet bepaald konde worden

1) Onder deze noemen wij DE BOSCH KEMPER, VAN EMDEN
Jhr. Mr. P. M. F. VAN MEEUWEN, Themis 4863.

„door eene beslissing welke de wetgever eerst in
 „1850 genomen heeft. Ging men nu na 1850 die
 „beslissing volgen, ook daar waar het te doen is
 „om de interpretatie van ons grondwetsartikel, en
 „dit artikel daarom anders verklaren dan men vroeger
 „meende te moeten doen, dan zou de bijzondere
 „wet de Grondwet hebben veranderd, iets wat zij
 „evenmin wilde als konde doen.”

Met Mr. J. T. Buys gelooven wij dat, al vinden wij nergens in de Grondwet eene stellige bepaling van het begrip „ingezeten”, dit toch duidelijk blijkt, dat zij op vele plaatsen, zeer in het bijzonder in de artikelen 152 en 153 onder ingezetenen al degenen wil verstaan hebben, die hier te lande eene vaste woonplaats hebben, onverschillig de vraag, welke termijn sedert de vestiging van deze woonplaats reeds verstreken is.

Beschouwen wij hier die beide artikelen 152 en 153 eenigzins nader.

Art. 152 luidt in den aanhef: „Wanneer een ingezetene, in buitengewone omstandigheden, door het politiek gezag is gearresteerd, is hij,” enz.

Wat is hier de beteekenis van het woord „ingezetene”, tegen wien een zóó gevaarlijk wapen der politieke macht wordt in de hand gegeven? Tot het begrip van vreemdeling strekt het zich niet uit, tegen wien een ander, krachtiger wapen, nl. het recht van uitzetting wordt gegeven.

De wet van 13 Augustus 1849, *Stbl.* n°. 39,

bepaalt in art. 12 dat de vreemdeling, gevaarlijk voor de publieke rust (hij behoeft die zelfs niet reeds gestoord te hebben) op 's Konings last kan worden uitgezet. Wel is waar behoeft hij het Rijk eerst na veertien dagen te verlaten, maar hij kan (krachtens alinea 2) in verzekerde bewaring worden gesteld.

Wie begrijpt art. 152 der Grondwet dan onder „ingezetenen”?

Die vraag wordt nog moeilijker, als wij de uitwerking van 't artikel in de artt. 422 en volgende van het Wetboek van Strafvordering zien. Zou ook hier de Hooge Raad casu quo beslissen, dat het begrip „ingezetenen” naar het Burgerlijk Recht moet worden opgevat en dus art. 8 van het Burgerlijk Wetboek toepasselijk verklaren? Of zou men hier aan art. 3 der wet op het Nederlanderschap uitvoering willen geven, en derhalve het politiek gezag machteloos laten tegenover allen die niet onder het bereik van dat art. 3 zouden vallen?

Wil, naar ons oordeel, art. 152 der Grondwet een gezonden zin hebben, dan moet men onder ingezetenen allen verstaan, die geen vreemdelingen zijnde hier te lande, onverschillig hoe lang, eene vaste woonplaats hebben.

Art. 153 Grondwet: „Niemand mag de woning eens ingezetenen diens ondanks binnentreden”, enz.

In zijne „Aanteekening op de Grondwet” schrijft THORBECKE: „Men zal niet twijfelen, of dit artikel

„en de drie voorgaande, 165, 166, 167 gelden, op „grond van artikel 4, evenzeer ten aanzien van „den vreemdeling.” Met die meening schijnen de Staten Generaal zich ook nu nog te vereenigen. Immers de bepaling van art. 138 van het nieuwe Strafwetboek — in het ontwerp der Staatscommissie art. 149 — werd zelfs zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd, ondanks de toelichting door de Regeering daaraan gegeven. Ook de Commissie van Rapporteurs opperde geen bezwaar.

Art. 138 bepaalt: „Hij die in de woning of het besloten lokaal of erf, bij een ander in gebruik, wederrechtelijk binnendringt wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.”

„Bij een ander in gebruik.” Derhalve wie „die ander” ook moge zijn, Nederlander, ingezeten of niet, mits hij slechts eene woning, een lokaal of erf in gebruik hebbe.

De Staatscommissie teekende hierop aan (ad art. 149):

„Art. 149 voorziet in eene leemte van den Code „Pénal, die alleen het door een ambtenaar onwet- „tig binnendringen in eene woning strafbaar stelt. „Het strafbare feit bestaat in het zich wederrechte- „lijk begeven of bevinden in *eens anders* woning, „ondanks den verklaarden wil van den *rechtheb- „bende*. Aan art. 153 der Grondwet wordt *hierdoor* „eene behoorlijke sanctie gegeven.”

Derhalve: art 153, tot dusverre eene *lex imperfecta*, wordt in het nieuwe strafwetboek bekrachtigd door eene strafbepaling, en deze heeft het wederrechtelijk binnentreden van de woning van *ieder* *rechthebbende* op het oog.

Zoo wordt het begrip „ingezeten” in den geest van THORBECKE's aanteekening geïnterpreteerd.

Indien wij ons niet vergissen wordt eindelijk het door ons verdedigde stelsel bevestigd door het Indisch Regeeringsreglement van 1854. Het is toch niet aannemelijk dat men het recht van petitie in Indië regelende na de Grondwet van 1848, daarbij een gansch ander beginsel dan in de Grondwet zou hebben willen huldigen.

Art. 112 van het Indisch Regeeringsreglement nu zegt in volkomen gelijke bewoordingen hetzelfde als art. 9 der Grondwet, met dien verstande, dat aan ieder „ingezeten” het petitierecht wordt toegekend bij de bevoegde macht zoowel in Nederland als in Nederlandsch Indië.

En wie zijn nu „ingezetenen” van Nederlandsch Indië? Behalve de inboorlingen des lands allen, die op den voet bij art. 105 van het Regeeringsreglement bepaald, hun verblijf binnen Nederlandsch Indië gevestigd hebben (art. 106 R. R.).

Dus allen, die met schriftelijke vergunning, op Java en Madura van den Gouverneur-Generaal, elders van den hoogsten gewestelijken gezaghebber, zich in Nederlandsch-Indië gevestigd hebben.

Dadelijk derhalve, na de vestiging met bedoelde vergunning: dus onafhankelijk van eenigen tijd — bepaaldelijk, noch van drie jaren, noch van achttien maanden.

En is het nu niet onbegrijpelijk, waarom een „ingezetene” van Nederland — doch die het nog *niet* is naar de bepaling van de wet van 28 Juli 1850 — verstoken zou zijn van een recht, dat aan den ingezetene van Nederlandsch-Indië wel is toegekend? 1)

1) Het petitierecht in Nederlandsch Indië leed in dit opzicht — voor zoo ver wij konden nagaan — geen de minste tegenspraak. Tegen het aldus onbeperkt verleenen van dat recht rees geen bedenking. Alleen werd gevreesd dat men in twijfel zou zijn, wie de «bevoegde macht» is. Eenige leden wilden, met het oog op de Inlanders, die veelal niet kunnen schrijven, uitbreiding van het recht tot *mondlinge* verzoeken. Eindelijk vroegen sommige leden, en niet zonder grond, of onder «ingezetenen» ook ambtenaren» bedoeld waren, zoodat deze over zaken, die niet behooren tot hun bepaalden werkkring, zich voortaan vrijelijk tot den Koning en de Staten-Generaal zouden kunnen wenden. De Regeering heeft toen die vraag zeer ontwijkend beantwoord: «Bij het uitoefenen van het Recht van Petitie zal uit de eigenaardige verhouding in elk geval moeten worden afgeleid, of en in hoeverre de betrokken persoon zich als ambtenaar door zijne handeling berispelijk heeft gedragen.» Ofschoon de bevestigende beantwoording dier vraag, naar aanleiding van art 9 der Grondwet ons aan geen twijfel onderhevig schijnt, heeft het gebeurde met de schrijvers bij de Marinewerf te Amsterdam nog onlangs doen zien, dat die vraag, in 1854 gedaan, volkomen recht van bestaan had.

II.

De tweede niet onbelangrijke vraag welke art. 9 der Grondwet doet geboren worden, is die nopens de juiste beteekenis en den omvang van het petitie-recht van lichamen, wettelijk samengesteld of als zoodanig erkend en in dat geval niet anders dan over onderwerpen tot hunne bepaalde werkzaamheden behoorende en zulks met het oog vooral op de artikelen 134 en 144 der Grondwet, in welke, zoowel aan de Provinciale Staten als aan de Gemeentebesturen de bevoegdheid wordt verleend om de belangen van hunne provinciën of gemeenten en — wat meer zegt — van hare ingezetenen bij den Koning, de Staten-Generaal, en wat de Gemeentebesturen aangaat, ook bij de Staten hunner provincie voor te staan.

„Het komt mij voor,” schrijft Mr. J. HEEMSKERK Az., „dat de artt. 134 en 144 zonder eenige „schade gemist konden worden, en art. 9 der Grond- „wet volkomen voorziet in de behoefte van de Staten „en Gemeenteraden om zich aan den Koning en de

„Staten-Generaal te adresseren, voor zoover die „behoefte bestaat.”

„Begrijpen wij deze woorden goed, dan betee- „kenen zij niets anders, als dat in de artikelen 134 „en 144 aan de Staten en Gemeentebesturen een „recht wordt toegekend, dat reeds volkomen door „art. 9 wordt gewaarborgd.” Wij moeten ons ver- oorloven daaromtrent met den Heer HEEMSKERK te verschillen.

THORBECKE (aant. ad art. 149) is dan ook van een gansch ander gevoelen: „Indien,” zegt hij, „bij artt. 149 en 158 ten aanzien der Provinciale „Staten en Gemeentebesturen hetzelfde wordt gezegd, „wat art. 159 zegt ten aanzien van alle wettelijk „zamengestelde lichamen in 't gemeen, zijn artt. 149 „en 158 overtollig.” En nu voortgaande die vraag te bespreken, komt hij tot de volgende slotsom, die ook de onze is, ofschoon op eenigzins andere gronden: „art. 149 schijnt niet overbodig, maar „geeft aan de Provinciale Staten (en Gemeentebe- „sturen) een ruimer regt, dan zij uit. art. 159 „zouden hebben.”

Zoo doet THORBECKE opmerken, dat de uitvoering van algemeene wetten omtrent verschillende onderwerpen aan de Provinciale Staten (wij zeggen althans ten deele) wordt opgedragen. Omtrent die wetten blijft derhalve hun recht van voorspraak onverlet. Maar ook moet dat recht onverkort blijven, wanneer 't andere handelingen of wetten geldt,

waarvan de uitvoering niet bij Provinciale Staten berust, maar die „met de Provinciale belangen in aanraking komen.” Zegt art. 149 dit niet — zoo is de meening van THORBECKE -- dan zegt het *niets*.

Maar verder kunnen wij met dien Staatsman niet meegaan. Hier scheiden zich onze wegen en komen wij tegenover de meening van den Heer HEEMSKERK te staan zoover het hem voorkomt, dat de artt. 134 en 144 zonder ecnige schade gemist konden worden.

„Wat — vraagt THORBECKE — beteekent voor-
„staan”?

En deze door hem geopperde vraag beantwoordt hij aldus:

„Men zal wel zonder moeite erkennen, dat het „is: doen gelden, verdedigen iets wat voorbij ge- „zien, aangetast of bedreigd wordt.

„De provinciale belangen voorstaan bij den Koning „en de Staten-Generaal heet dan, die belangen „voorspreken, doen gelden, wanneer zij bij de „handelingen der algemeene wetgevende of der „algemeene uitvoerende magt „veronachtzaamd of „gekrenkt schijnen.”

Met die opvatting kunnen wij ons niet vereenigen. Onze meening is deze: dat de artikelen 134 en 144 geheel onafhankelijk van artikel 9 bestaan, dat er in die artikelen van petitierecht sprake *kan* zijn, maar dat een gansch ander recht, geheel afgescheiden van dat van petitie, in die artikelen wordt

verleend. Wel verre van derhalve eenige indentiteit er in te zien, gelooven wij, dat de drie artikelen zelfstandig en onafhankelijk van elkander moeten worden opgevat, en dat zij gansch andere toestanden en zaken op 't oog hebben en regelen.

Moet het woord *voorstaan* binnen zulke enge grenzen worden teruggedrongen als THORBECKE doet? Kunnen wij alleen van het *voorstaan* van belangen gewagen, als die voorbijgezien, aangetast of bedreigd worden? Moet er veronachtzaming of krenking dier belangen zijn voorafgegaan?

Immers neen: het woord drukt 't niet uit. Wij kunnen iets *voorstaan*, waartoe het plan eerst is opgevat, ja, zelfs vóór de opvatting van zoodanig plan; wij kunnen *voorstaan*, wat in wording is, zoowel als, wat reeds is voltooid; wij kunnen een recht *voorstaan*, zoowel wat gekrenkt of geschonden, als wat gehandhaafd wordt.

En evenmin nu als naar onze bescheiden meening het *voorstaan* eener zaak zoo eng beperkt mag worden opgevat als THORBECKE doet, evenmin mag de *vorm*, waarin dat *voorstaan* zich openbaart tot den enkelen vorm van een verzoekschrift worden teruggebracht.

Een petitie onderstelt natuurlijk een wensch, een verlangen, een verzoek, waaromtrent men beslissing en antwoord vraagt. Dit antwoord volgt dan ook als Conclusie van de Commissie van Rapporteurs, bij de Kamers in stemming gebracht.

Doch dit drukt niet het begrip *voorstaan* uit. Waarom zouden Gedeputeerde Staten of eene Commissie uit den Gemeenteraad bij den Koning niet gehoor kunnen vragen ten einde een provinciaal of gemeentebelang eenvoudig te bespreken? Evenzoo kunnen Provinciale Staten of Gemeentebesturen een provinciaal of gemeentebelang met de Staten-Generaal behandelen, daaromtrent mededeelingen doen, tot hen gerichte adressen overleggen, zonder een formeel verzoek tot 's Lands vertegenwoordiging te richten.

Zóó wordt tusschen de deelen van den Staat, tusschen dezen en de provincie, en de gemeente een nieuwe band geschapen. Wat provinciaal of gemeentebelang kan schijnen, daaraan mag de Volksvertegenwoordiging niet vreemd blijven. Aan de kennismeming van die toestanden, daaraan moet zij zich niet met eene exceptie van onbevoegdheid kunnen onttrekken. Aldus kunnen de gewestelijke en gemeente-vertegenwoordiging belangen *voorstaan* waaromtrent voor 't tegenwoordige zelfs nog geen beslissing te nemen valt, ja, zelfs eene oogenblikkelijke beslissing tot de onmogelijkheden behoort. Bedriegen wij ons niet, dan geven de beide artikelen een waarborg te meer, dat daar, waar een provinciaal of gemeente-belang aan dat van den Staat is vastgeknoopt — zij 't dat de Provincie of de Gemeente daaromtrent niet zelfstandig kan handelen — dat belang in gemeen overleg zal

worden behandeld en gewaardeerd, waardoor de zoo onmisbare eenheid van grondgedachte over het bestuur van de verschillende deelen van den Staat niet anders dan goede winst kan doen.

Bedriegen wij ons niet dan bevat de Grondwet een parallel-voorschrift.

Het staat, dunkt ons, vast, dat iedere Kamer der Staten-Generaal, als wettelijk samengesteld lichaam bij den Koning kan petitioneeren. Welnu, waartoe dient dan art. 113 der Grondwet, waarin uitdrukkelijk wordt gezegd: „Andere voordrachten „dan voorstellen van wet, kunnen door elke Kamer „afzonderlijk aan den Koning worden gedaan.” Is het niet inderdaad met andere woorden de uitdrukking van dezelfde bevoegdheid, als in de artikelen 134 en 144 aan provinciale en gemeente besturen wordt gegeven?

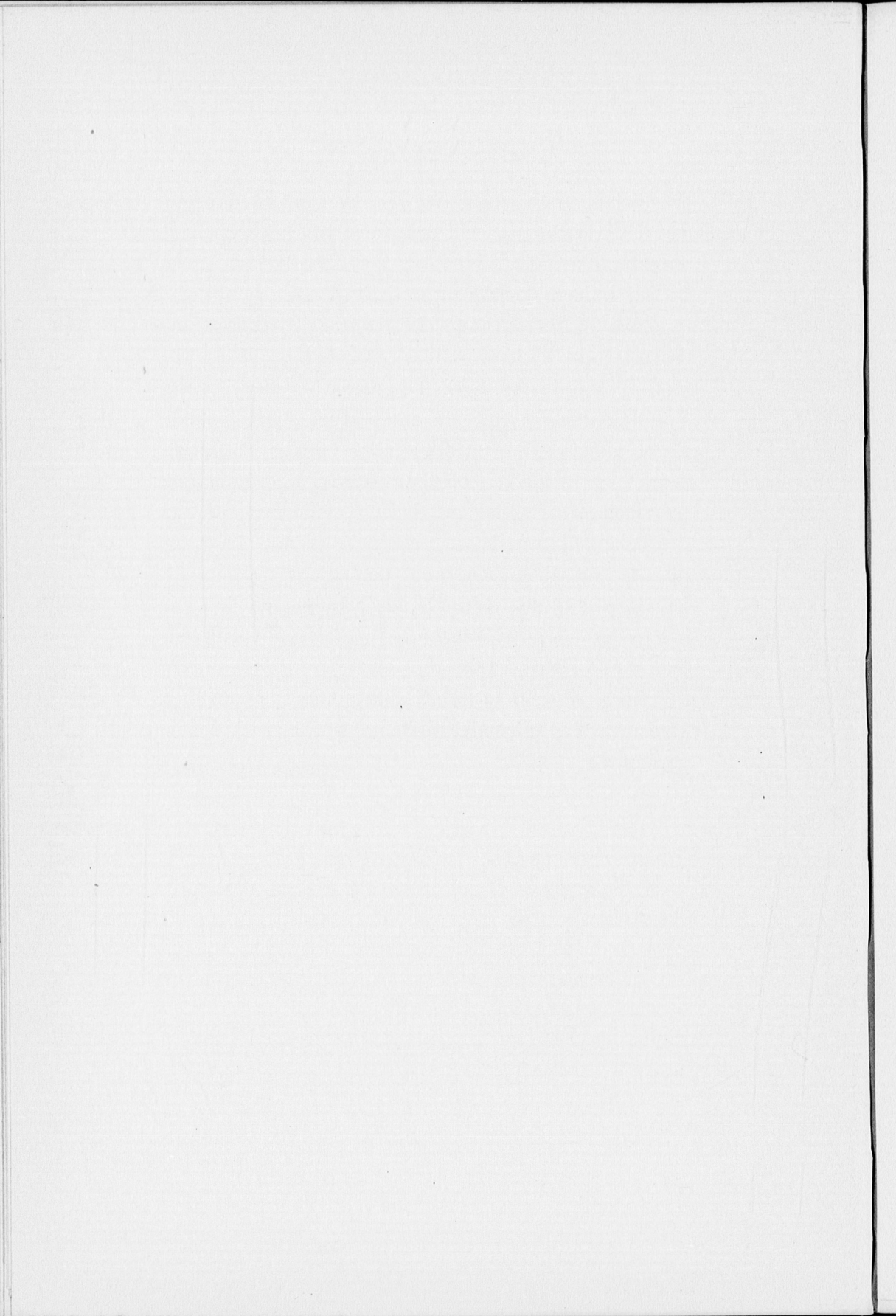
Indien art. 113 eens aldus luidde: „Elke Kamer „der Staten-Generaal kan de belangen van den Staat „bij den Koning *voorstaan*,” — zou dan in werkelijkheid iets anders zijn gezegd, als wat ten aanzien van Provinciale Staten en Gemeentebesturen is bedoeld?

En misschien is in art. 113 het denkbeeld nog wat beperkter dan in onze beide artikelen. Art. 113 spreekt van *voordrachten*. Daar zou men nog kunnen denken aan voorstellen, waaromtrent de Kamer 's Konings antwoord te gemoet ziet. Maar dit zelfs is uit de artikelen 134 en 144 niet af te leiden.

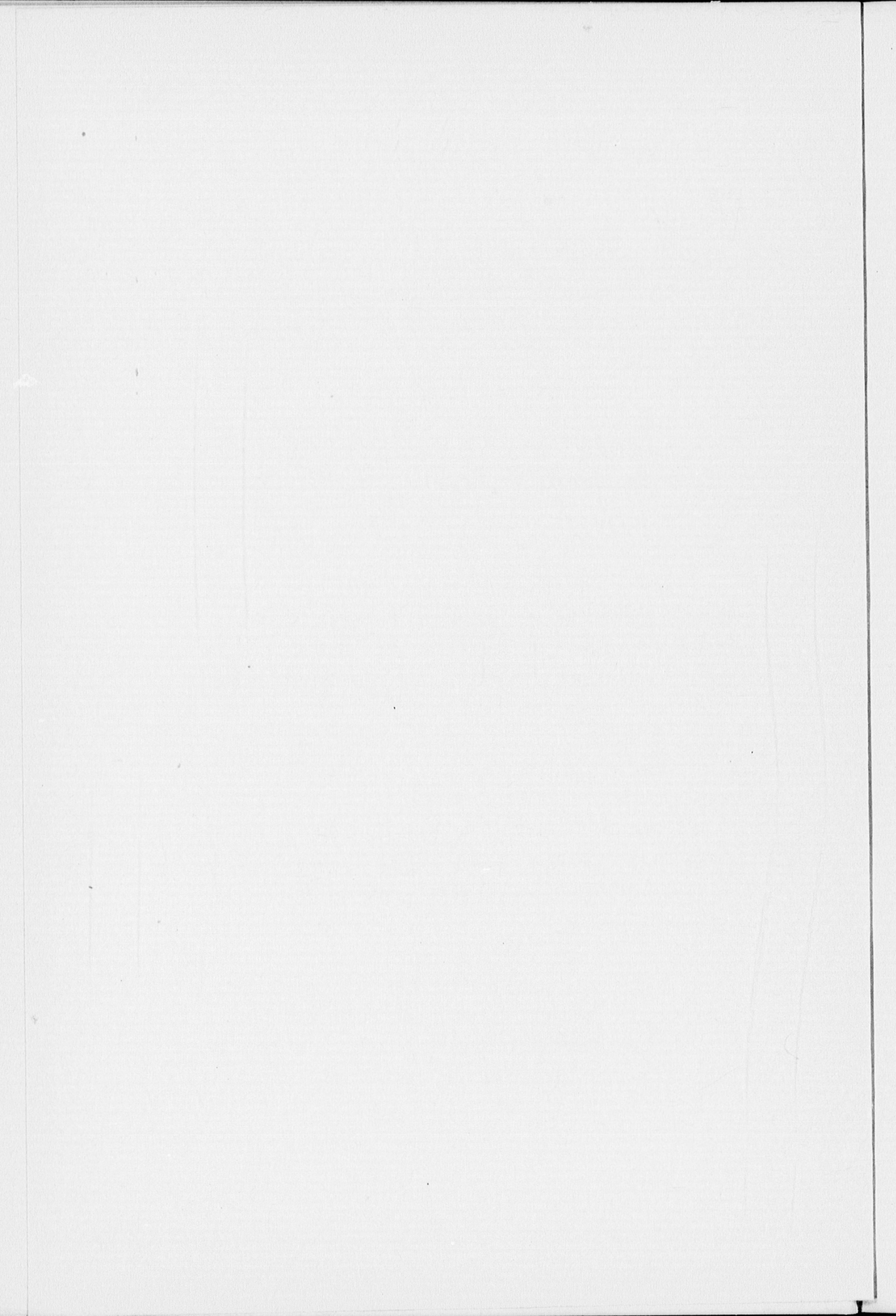
De belangen worden *voorgestaan*: het denkbeeld van een daarop volgend antwoord is daaraan geheel vreemd.

Wij komen derhalve tot deze slotsom:

de artikelen 134 en 144 onzer Grondwet bedoelen gansch iets anders dan art. 9 dierzelfde wet. Bij dit laatste artikel is reeds het Petitierecht aan Provinciale en Gemeentebesturen geschonken. De artikelen 134 en 144 zijn noodig om elken twijfel op te heffen, of dáár, waar het geen zuiver provinciaal of gemeente belang geldt, maar waar de belangen van eene provincie of van eene gemeente zijdelings die van den Staat rakén, de Provinciale Staten en de Gemeenteraden, als lichaam het recht hebben, om ook in anderen vorm dan dien van verzoekschrift, die belangen voor te staan, ten einde er, zoo mogelijk, harmonie tusschen het algemeen en bijzonder belang worde in 't leven geroepen.

STELLINGEN.

STELLINGEN.

I.

Wanneer bij aanneming van een gebouw geen tijd bepaald is, kan bij nalatigheid van den aannemer, zoodra het blijkt dat hij binnen den gewonen tijd niet gereed kan zijn, schadevergoeding geëischt worden.

II.

Het is niet noodig in l. 1 § 2 D. de officio consulis (1.10) in plaats van „ex senatus-consulto consilii causam” met HOTOMANN te lezen „ex sententia consilii.”

III.

De verkooper van onroerend goed is ook tot eigendomslevering gehouden.

IV.

De verkooper is niet verplicht de helft van den schat, die vóór de eigendoms-overdracht is gevonden, aan den kooper uit te keeren.

V.

De afstand van een gedeelte van het dienstbaar erf, art. 736 B. W., doet de erfdienstbaarheid niet vervallen.

VI.

De echtgenoot tegen wien scheiding van tafel en bed is uitgesproken verliest het erfrecht niet, noch de bevoegdheid tot het instellen van de rechtsvordering van art. 1411 B. W.

VII.

De bevrijding in art. 736 B. W. vermeld, mag niet bij overeenkomst worden uitgesloten.

VIII.

De vrouw kan gedurende het echtscheidingsgeding verlof vragen om de goederen der gemeenschap te doen verzegelen, beschrijven en waardeeren.

IX.

De rechter mag de door beide echtgenooten behoorlijk gevraagde scheiding van tafel en bed niet weigeren.

X.

De schuldeischer uit eene verbintenis met tijdsbepaling kan faillietverklaring vragen, niet die uit eene voorwaardelijke.

XI.

De houder van een wisselbrief, die weigert de betaling ter eere aan te nemen, verliest de regresactie niet.

XII.

De failliet, wiens accoord gehomologeerd is, kan het recht van een bij de verificatie toegelaten schuldeischer betwisten.

XIII.

Hooger beroep van den verweerder tegen een vonnis, hetwelk niet-ontvankelijk verklaring bevat, is niet toegelaten op dien grond, dat de eisch had moeten ontzegd worden, wanneer althans uit de overwegingen van het vonnis blijkt, dat de ontzegging van den eisch door den rechter bedoeld is.

XIV.

De rechter, bij verstek recht doende, kan de voorloopige ten uitvoerlegging van het vonnis niet bevelen, wanneer het bewijs der vordering berust op een onderhandsch geschrift, hetwelk de gedaagde niet heeft erkend.

XV.

Geschillen van vennoten onderling moeten gebracht worden voor den rechter van de woonplaats des verweerders.

XVI.

In art. 421 C. P. zijn onder „effets publics” niet anders dan binnenlandsche fondsen begrepen..

XVII.

Hij, die desbewust van een valsch geschrift gebruik maakt, is wegens oplichting te straffen, wanneer de schrijver te goeder trouw verkeerde.

XVIII.

Bij beweerden meined moet de strafrechter de bewijsregelen, bij het Wetboek van Strafvordering voorgeschreven, toepassen, wanneer de burgerlijke rechter op verzoek van een der partijen den eed heeft opgelegd ter beslissing van het al of niet bestaan eener vordering, grooter dan 300 Gulden.

XIX.

Zij die de woorden „naar welgevallen,” voorkomende in art. 73, al. 1 Grondwet, eene beperking van de ministerieele verantwoordelijkheid noemen, en gewagen van het doel om de vestiging van het zoogenaamde parlementaire stelsel tegen te gaan, maken zich aan een anachronisme schuldig.

XX.

De mede-onderteekening des ministers is ook noodig bij het besluit door hetwelk een nieuw ministerie wordt benoemd, en bij de missive, bij welke de Koning der Kamer mededeelt, dat hij eene aangenomen wet bekrachtigt.

XXI.

Ten onrechte beweert Mr. VAN ASSEN, Taal der Grondwet, bl. 30, dat eene koninklijke prinses, een vreemden prins huwende, niet meer kan geacht worden van koninklijken huize te zijn.

